

מבוא

בעבודה זו אנתח את הסרט "התפוז המכני" (A Clockwork Orange) ואציע ניתוח של הדמויות לפי תיאוריות האיטיות של פרויד ושל רוג'רס. הסרט "התפוז המכני" הוא מותחן פסיכולוגי משנת 1971 שאורכו 136 דקות, והוא מבוסס על ספר משנת 1961 הנושא את אותו השם. הסרט הופק ובוים על ידי סטאנלי קובריק (Stanley Kubrick), בהשתתפותם של השחקנים הראשיים מלקולם מקדואל ופטריק מגי.

הסרט מתרחש בעתיד דיסטופי שזמנו ומיקומו אינם חד משמעיים. הרושם

הכללי שיוצר הסרט הינו של ניכור, זרות ואלימות. בחרתי בסרט זה מכיוון שהוא מאפשר התבוננות אובייקטיבית כמעט על החברה והתחלואות שבה. תחושת הזמן והמרחב המעורפלות, כמו גם התלבושות של הדמויות שאינן מאפשרות למקם אותן בנקודת זמן ספציפית, מאפשרות ריחוק מסוים דרכו ניתן לבחון את ההתנהגויות מנקודת מבט ביקורתית. יצירתו החתרנית של סטנלי קובריק היא מעין מראה מעוותת המשקפת עולם ציני ומפחיד בו אנו חיים כיום.

תקציר הסרט

אלכס דלארג' (מלקולם מקדואל) הוא נער מתבגר בבריטניה ומנהיגה של חבורת צעירים המבצעת מעשי עבריינות, כמו: שוד, גניבות, אונס ומעשי אלימות והשחתה שונים. אלכס וחבריו יוצאים לשתות לשוכרה בבר בו נוהגים לבקר, ולאחר מכן הם יוצאים לרחובות לבצע מעשי תקיפה ולפרוץ לבתיהם של אנשים. באחד הערבים מעין אלה, אלכס וחבריו פושטים על ביתה של אישה אותה הם רוצחים. בעקבות בגידתם של חבריו, אלכס נתפס על ידי המשטרה ומואשם ברצח, הוא נשפט ל-14 שנות מאסר.

לאחר שנתיים במאסר, אלכס מתנדב בשקיקה להיות נבדק בניסוי של הממשלה שהינו טיפול רגיעה ניסיוני לשיקום עבריינים. כחלק מהטיפול, אלכס נרתם אל כיסא, עיניו פקוחות בכפיה באמצעות רתמה על מנת שיוכל לספוג את כל התכנים המוצגים לו ונאלץ לצפות בסרטי מין ואלימות, שחלקם מלווים במוזיקה של המלחין האהוב עליו, בטהובן. במהלך הצפייה, מוזרקים לאלכס חומרים שונים המעוררים בו בחילה עזה ויוצרים התניה אברסיבית כלפי תכני המין והאלימות המוצגים לפניו.

במקום להשתקם, אלכס כמעט ומאבד צלם אנוש. בשל ההתניה שהניסוי יצר בו, אין הוא יכול להשתמש באלימות, ואף לא לחזות בתכנים אלימים או מיניים. כך, הוא אינו יכול לחזור להתנהגותו ואף לא לחייו הקודמים בהם הכל השתנה: משפחתו אינה רוצה כל קשר איתו, חבריו הפכו לשוטרים, ואילו האנשים בהם התעלל בעבר, כעת, משאינו יכול לפגוע בהם עוד, מתנקמים בו על התנהגותו ומעשיו.

אלכס מנסה להתאבד בקפיצה מהחלון, אך הוא מתעורר בבית חולים פרטי בחסות הממשלה. בזמן שהוא עובר סדרת מבחנים פסיכולוגיים, הוא מגלה כי אינו סולד עוד מאלימות וממין. השר שיזם את הטיפול אותו עבר אלכס, נתקף על ידי ביקורת תקשורתית חריפה, ומגיע להתנצל בפני אלכס. כפיצוי, הוא מציע לאלכס תמיכה, שיקום וטובות הנאה ממשלתיות. כאות לרצון טוב מביא השר מערכת סטריאו שמנגנת את התשיעית של בטהובן, שאינה מעוררת בו תגובה אברסיבית.